

Forsknings- og Innovationsstyrelsen
Bredgade 40
1260 København K

Den 8. september 2006
KS

Att.: Lone Heyde

Hørings svar vedr. meddelelse fra Kommissionen til det Europæiske Råd om "Det Europæiske Teknologiske Institut: Nogle skridt nærmere oprettelsen" – samt udkast til rammenotat herom.

AC har modtaget ovennævnt meddelelse samt udkast til rammenotat herom i høring via EF-specialudvalget for forskning og har haft materialet sendt i høring i medlemsorganisationerne.

På den baggrund har AC en række generelle bemærkninger til selve meddelelsen samt nogle konkrete bemærkninger til de enkelte afsnit og i forlængelse heraf nogle få bemærkninger til udkastet til rammenotat.

Meddelelse fra Kommissionen til Det Europæiske Råd: "Det Europæiske Teknologiske Institut: Nogle skridt nærmere oprettelsen"

Generelle bemærkninger

AC kan – på det foreliggende grundlag - støtte, at der arbejdes videre med ideen om at oprette et Europæisk Teknologisk Institut (ETI). AC ser dog samtidig et meget stort behov for en snarlig præcisering af beslutningsgrundlaget på en række væsentlige punkter.

Det er dog afgørende, at oprettelsen af ETI sker med et nyt finansieringsgrundlag, således at finansieringen af instituttets aktiviteter ikke medfører reduktioner i medlemsstaternes eller EU's forskningsprogrammer og -finansiering.

Det er også meget afgørende, at ETI etableres og udvikles på en sådan måde, at institutionen styrker og understøtter de eksisterende europæiske universiteters internationale gennemslagskraft og ikke bliver en konkurrent til disse. AC finder det derfor meget vigtigt, at der bliver et tæt samarbejde mellem ETI og de enkelte nationalstaters universiteter. ETI kan via et sådant udvidet samarbejde få en position som samlende faktor for de væsentligste elementer af medlemsstaternes samlede forskningsindsats.

Formål og indhold

Hvis denne vision skal realiseres er der imidlertid behov for en mere udbygget beskrivelse af indholdssiden i ETI. AC savner en udbygning og præcisering af formålet med at etablere ETI, herunder af den teknologiforståelse som ligger til grund og af forestillingerne om samspillet mellem de forskellige videnskabelige områder.

I forbindelse med en sådan nærmere indholdsmæssig beskrivelse af ETI's virke kunne det også være hensigtsmæssigt at få belyst, på hvilke områder de relevante aktører i medlemslandene vurderer, at der er behov for at etablere et sådant institutionaliseret forsknings- og uddannelsesmæssigt samarbejde. Det vil være sandsynligt, at samarbejdet på nogle områder bedst varetages gennem allerede eksisterende tværnationale samarbejder eller konsortier, og i så tilfælde vil et stort anlagt institutionelt samarbejde kunne vise sig at være unødvendigt eller i værste fald spild af ressourcer.

Hvad dækker "teknologisk" i Europæisk Teknologisk Institut?

Det fremstår som om det foreliggende forslag har en relativt snæver definition af "teknologisk", og at instituttet derfor alene får til opgave at beskæftige sig med de traditionelle teknologiske videnskabsområder.

AC finder, at der må en relativt bred definition af "teknologisk" til, hvis instituttet skal favne de områder inden for teknologi, der er nødvendige for at opbygge et konkurrencedygtigt vidensamfund. Således findes der relevant forskning inden for det teknologiske område på alle fakulteter og inden for alle de traditionelle videnskabelige hovedområder. AC mener derfor, at der til grund for oprettelsen af ETI må ligge en definition af begrebet teknologisk, der gør det muligt for ETI at finansiere aktiviteter inden for alle hovedområder.

Det vil derfor være en væsentlig styrkelse af et kommende udbygget forslag til oprettelse af ETI, at forslaget omfatter en definition af, hvad der forstås ved det teknologiske område. En sådan definition kan bidrage til en afklaring af, hvad der bliver instituttets arbejdsområder og til at skabe et billede af spændvidden i dets forsknings- og uddannelsesfelt.

Hvilke fagområder skal ETI arbejde inden for?

AC finder det i forlængelse af ovenstående meget afgørende, at det bliver nærmere afklaret, hvilke fagområder ETI skal arbejde inden for. Hvis Massachusetts Institute of Technology (MIT) skal regnes som forbillede, så må det påpeges, at MIT ikke alene koncentrerer sig om udvikling af ny teknologi, men har mange andre fagområder – også inden for humaniora og samfundsvidenskab. Enkelte steder i meddelelsen nævnes behovet for tværvidenskabelig forskning, men det konkretiseres ikke, om dette indebærer, at ETI også skal opbygge viden inden for andre fagområder end det i snæver forstand teknologiske.

I vidensamfundet bliver brugerdreven innovation, hurtig omstillingsevne og dybdegående forståelse af samfund, kultur og sprog på eksportmarkederne stadig mere afgørende, og derfor bør der også i forbindelse med oprettelsen af ETI tænkes i mulig synergi mellem teknologisk, samfundsvidenskabelig og humanistisk forskning og uddannelse. Teknologisk forskning og udvikling hænger uløseligt sammen med viden og forskning i økonomi, jura, organisationsudvikling, sprog og kultur, og det bør indtænkes i ETI's indholdsmæssige grundlag fra starten af projektet.

En satsning på teknologisk forskning og uddannelse i snæver forstand vil være uhensigtsmæssig – set i såvel et samfundsperspektiv som et markedsperspektiv. En fælles europæisk teknologisk satsning bør bygge på og inddrage samfundsmæssig viden om den teknologiske udviklings – muligvis utilsigtede – konsekvenser for samfundet og den enkelte borger.

Struktur og ledelse

AC finder, at der i forhold til den foreliggende meddelelses beskrivelse af relationerne mellem bestyrelsen og vidensamfundene kan være behov for at præcisere ledelses- og kompetencestrukturen nærmere.

I forhold til vidensamfundenes sammensætning og funktionsmåde må hensynet til tværfagligheden tages med i betragtning. Der bør etableres en fælles overordnet ramme, som deltagerne i et vidensamfund kan udfylde konkret.

Derudover må det sikres, at bestyrelsen sammensættes, så der blandt dens medlemmer også findes indsigt i forskningens grundbetingelser og forskernes grundlæggende arbejdsvilkår.

Forskningsfrihed og ophavsret

For AC er det afgørende, at der sikres forskerne i ETI og de dertil knyttede vidensamfund fuld akademisk frihed, herunder ret til åben publicering af deres forskningsresultater og udveksling af disse inden for de akademiske forskningssamfund.

Det fremgår af meddelelsen, at disse emner vil blive gjort til genstand for en grundigere analyse, men AC finder det allerede på nuværende tidspunkt vigtigt at fremhæve, at de skitserede målsætninger om, at ETI skal kunne tiltrække fremragende forskere og studerende, kan være svære at nå, hvis ikke forsknings- og publiceringsfriheden sættes mere i fokus.

Med hensyn til ophavsret, så antydes det kraftigt i meddelelsens afsnit 6, at den vid, som skabes på ETI, skal ejes og stilles til rådighed af ETI, således at den enkelte forsker eller forskergruppe ikke har ophavsretten til sine egne resultater. AC skal fraråde at anvende en sådan konstruktion generelt og skal i stedet foreslå, at det bærende ophavsretlige princip for ETI bliver, at rettighederne i udgangspunktet er hos ophavsmanden.

I meddelelsen lægges vægt på innovation, iværksætterier og erhvervstilknytning som afgørende faktorer for ETI. AC anerkender, at erhvervslivet har en helt legitim og konkurrencebetonet interesse i patentering og lukkethed om nye opdagelser og opfindelser, som en forudsætning for at kunne opnå en konkurrencemæssig fordel på verdensmarkedet. Det kan i lyset heraf være nødvendigt at formulere en række undtagelser fra den ovenstående grundregel til anvendelse i forbindelse med konkrete samarbejdsprojekter mellem forskere og virksomheder.

Men AC vil gerne henlede opmærksomheden på, at sådanne styringsmekanismer og arbejdsvilkår ikke nødvendigvis virker tiltrækkende på hverken studerende eller fremragende forskere. Og når der flere gange i meddelelsen henvises til MIT som forbillede, så bør det påpeges, at der ikke i MIT ligger de samme bindinger i forhold til forskernes publiceringsfrihed og ophavsret, som der lægges op til i meddelelsen.

AC ser således frem til, at der udarbejdes et mere nuanceret forslag til juridisk konstruktion omkring ophavsretten til de forskningsresultater, som produceres på ETI.

Uddannelse

I meddelelsens afsnit 6.2 nævnes kommissionens overvejelser om det mest hensigtsmæssige retsgrundlag for ETI. AC skal i den sammenhæng påpege, at det traktatmæssige grundlag – så vidt AC ved – ikke giver mulighed for at EU kan fastsætte regler for uddannelser, idet uddannelserne i henhold til traktaten alene er et nationalt anliggende.

Med hensyn til muligheden for at ETI kan udstede eksamensbeviser, jf. meddelelsens afsnit 4, er der kun gjort rede for tankerne i meget generelle vendinger, og der udestår stadig en konkretisering. Med en stillingtagen på samme overordnede niveau, så er det AC's opfattelse, at der ikke må fastsættes kvalitetsudviklingsprocedurer eller andre undervisningsmæssige tiltag, som underminerer de nationale krav, ønsker og prioriteringer på dette område.

Det skal endvidere fastsættes, hvorledes uddannelsesaktiviteten tænkes finansieret, og her skal AC anbefale, at der ikke anvendes en finansieringsmetode, hvor der opkræves studieafgift fra de studerende.

Såfremt der etableres en konkret samarbejdsaftale mellem medlemslandene, der gør det muligt at udbyde uddannelse ved ETI, så bør det stå højt på medlemslandenes dagsorden at forhindre, at dette fører til brain drain fra de bedste nationale universiteter inden for de fagområder, hvor ETI udbyder uddannelse.

Endelig skal det nævnes, at AC deler Kommissionens opfattelse af, at etableringen af ETI ikke må medvirke til brain drain fra udviklingslandene, og AC ser frem til, hvilke konkrete tiltag Kommissionen vil foreslå for at bremse denne udvikling.

Udkast til rammenotat vedr. meddelelse fra Kommissionen til Det Europæiske Råd: "Det Europæiske Teknologiske Institut: Nogle skridt nærmere oprettelsen"

AC er i udgangspunktet positiv over for idéen om etablering af ETI, men AC er samtidig meget enig i formuleringen i rammenotatet om, at en mere præcis stillingtagen til forslaget kræver et mere præcist beslutningsgrundlag, herunder ikke mindst en afdækning af de økonomiske konsekvenser.

AC kan – på det foreliggende grundlag - støtte, at der arbejdes videre med ideen om at oprette et Europæisk Teknologisk Institut (ETI), og at Danmark deltager i den foreslåede proces, som skal føre til en konkretisering af de mange uafklarede spørgsmål i forslaget.

AC ser dog et meget stort behov for en snarlig præcisering af beslutningsgrundlaget på en række afgørende punkter.

Med venlig hilsen
Karen Skytte

Direkte nr.: 33 69 40 76
E-mail: ks@ac.dk